

Conclusies kauw

De status als landelijke vrijgestelde soort is niet voldoende om de kauw, met het oog op voorkomen van schade, effectief te beheren. Ontheffing op voorhand voor de veiligheid van het luchtverkeer blijft noodzakelijk. Mits voldoende gemotiveerd door de grondgebruiker, zal de Faunabeheereenheid incidentele ontheffingen voor vangkooien aanvragen, zoals ten behoeve van fruitteelt.

De aantallen kauwen in Noord-Brabant zijn vrijwel stabiel of zelfs licht groeiend. Ontheffingen om een beperkt aantal kauwen te vangen met vangkooien of jachtvogels in de periode van juli tot en met september zijn geen risico voor het duurzaam voortbestaan van de kauw in Noord-Brabant, ook niet in combinatie met het afschot als landelijk vrijgestelde soort. Het afschot van aantallen zoals in voorgaande periode als landelijk vrijgestelde soort leidt niet tot een kleinere populatie.

7.8 VOS

7.8.1 SOORTBESCHRIJVING

Status 2010-16: Landelijk vrijgesteld van de verboden bedoeld in de artikelen 9, 10 en 11 van de Flora- en faunawet.

Status per 1 januari 2017: Landelijk vrijgesteld van de verboden bedoeld in art. 3.10 lid 1 Wet natuurbescherming.

Vossen kunnen in Nederland in alle typen leefgebied leven, tot en met de stad. Door vervolging verdween de vos na de Middeleeuwen uit west-Nederland. Door spontane uitbreiding en loslaten koloniseerde de vos na 1970 weer heel Nederland, behalve de Waddeneilanden. Met name in de periode april 2002 / november 2006, toen de vos niet bestreden mocht worden, nam de populatie sterk toe. Door uitroeiing van rabiës is sterfte onder vossen verder beperkt, waardoor de herkolonisatie versneld is opgetreden.

Alleen in de voortplantingstijd zijn vossen echt gebonden aan burchten. In natte gebieden vindt de vos soms geen geschikte plek voor een burcht. In gebieden met een hoge grondwaterstand graaft de vos geen burchten voor de voortplanting, maar zoekt hier beschutting en rust in legers onder struikgewas, in dichte vegetaties zoals droge rietvelden, in hooistapels etc. In die bovengrondse legers worden de jongen geboren. Ranstijd januari-februari.

Dichtheid wordt gelimiteerd door territorialiteit. Het sociale systeem is flexibel, waarbij de groepsomvang kan variëren tussen 2 tot 10 vossen. In een natuurlijke omgeving is de groepsomvang over het algemeen kleiner dan in stedelijke omgeving. De vos heeft een grote dispersiecapaciteit. Open plekken in de populatie worden snel opgevuld. Vooral de mannelijke vossen tot één jaar vertonen een grote neiging tot dispersie. Vossen krijgen een keer per jaar jongen in de periode maart-juni met een worpgrootte van over het algemeen vier tot zes.

Vossen eten vooral muizen en verder andere zoogdieren, vogels, eieren, ongewervelden, aas, bessen, fruit en afval.

7.8.2 POPULATIEGROOTTE EN –ONTWIKKELING

De cijfers van het Meetnet Dagactieve Zoogdieren (CBS, Sovon en Zoogdierverseniging, onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring) wijzen er op dat het aantal vossen in de provincie Noord-Brabant gedaald is sinds 2006, echter door het geringe aantal meetpunten is deze trend niet zeker. Jagers ervaren een min of meer stabiele stand sinds 2006.

De hoeveelheid afschot geeft ook een indicatie voor de vossenpopulatie en die is in de afgelopen jaren juist toegenomen (zie H 7.8.4).

Landelijk gezien is de populatie vossen min of meer stabiel tot licht dalend.

Er is geen betrouwbare schatting van aantallen vossen in de provincie.

De vos komt algemeen verspreid door heel Noord-Brabant voor. Er is daarom geen verspreidingskaart opgenomen.

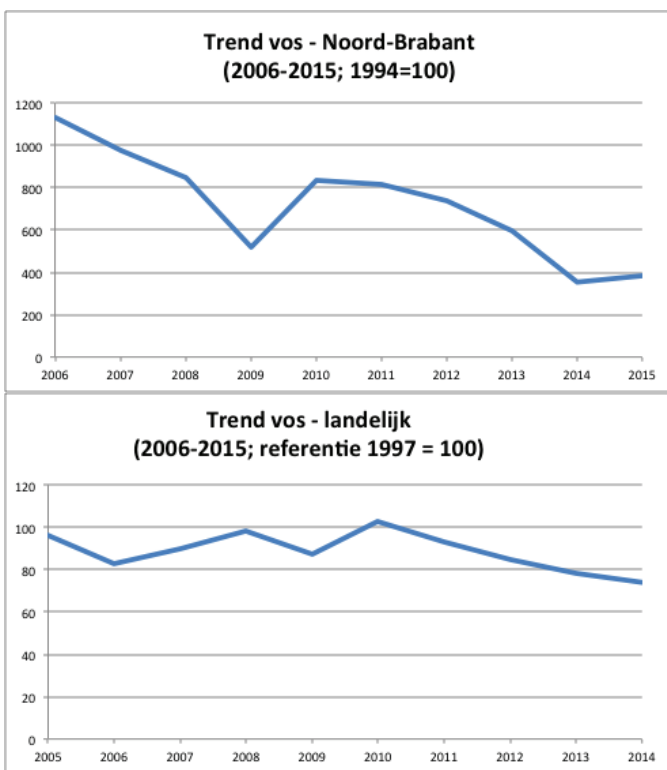

Fig. 7.8.1. Trend in aantalsontwikkeling vos in Noord-Brabant en landelijk (2006-2015)

(Bron: Meetnet Dagactieve Zoogdieren, NEM (figuur boven);

Compendium voor de Leefomgeving, 2017 (figuur beneden).

7.8.3

ONTWIKKELING SCHADE AAN BELANGEN

Gewas/landbouwschade wordt voor de vos niet gemeld. Wel is er schade te verwachten bij bijvoorbeeld kippenbedrijven met een vrije uitloop of bedrijven met lammeren.

Er is één ontheffing verleend voor het doden van vossen ter bescherming van flora en fauna, met gebruikmaking van kunstlicht. Specifiek gaat het hier om de bescherming van weidevogels in de provinciaal erkende weidevogelgebieden Schijndelse Heide en Roosche Heide. Afschot van vossen is hier toegestaan met een omtrek van vijf kilometer, jaarlijks vanaf 1 oktober tot en met 28 februari.

Tevens is een ontheffing verleend in het belang van openbare veiligheid voor de hele provincie voor alle infrastructurele dijklichamen, zoals een spoordijken, rivier en kanaaldijken, maar ook taluds en viaducten van wegen. Het gaat hier om bescherming tegen graafactiviteit.

Vossen kunnen lokaal aanzienlijke schade aanrichten aan natuurwaarden, met name weidevogels maar breder aan allerlei bodembroeders.

Er is tussen 2010 en 2016 geen landbouwschade getaxeerd die veroorzaakt is door vossen. In de meeste gevallen treedt weinig schade door graafactiviteiten op omdat vroegtijdig wordt ingegrepen op basis van verleende ontheffingen. Dit vergt wel –een soms forse- inzet van faunabeheerders.

Schade aan fauna

Het Brabants Landschap geeft voor het weidevogelseizoen 2015 aan dat 15% van de legsels opgegeten wordt door predatoren. Sommige gebieden hebben een (veel) hogere predatie dan andere gebieden. Van de predatie kan 19% met zekerheid worden toegeschreven aan de vos. Dit is van alle bekende oorzaken het hoogste percentage. Van de 61% “onbekende predator” zal ook een deel door de vos zijn veroorzaakt. Daaruit blijkt dat het aandeel van de vos in de predatie hoog is en dat in gebieden met een hoge (vossen)predatie de stand van weidevogels ongunstig beïnvloed wordt. Daarnaast is bekend is dat de vos een belangrijke predator van kuikens is (zie H3.4).

Naast weidevogels prederen vossen volgens wildbeheerders ook akkervogels zoals fazant en patrijs, en daarnaast ook jonge hazen en reeën. In welke mate dat het geval is, is meestal onbekend. Volgens de Jagersvereniging ondervinden hazen veel predatie in gebieden met meer vossen dan 2-4 per 500 hectare (zie H3.4).

In figuur 7.8.3 staan de locaties vermeld waar ontheffingen zijn verleend voor openbare veiligheid (dijklichamen) en schade aan fauna (weidevogels).

Figuur 7.8.3. Overzichtskaart ontheffing openbare veiligheid en schade aan fauna (evaluatie FBP 2010-2015, 2016)

7.8.4

RESULTATEN BEHEER AFGELOPEN PERIODE

Op basis van de landelijke vrijstelling is het afschot van vossen toegenomen van ca. 1.800 in 2012/13 naar 2.800 in 2015/16.

Jaar (31/3-1/4)	Afschot totaal
10/11	13
11/12	27
12/13	1.864
13/14	1.622
14/15	2.721
15/16	2.784

Tabel 7.8.1. Afschot vos op basis van vrijstelling (gegevens 201/11 en 2011/12 onvolledig)

Geregistreerde handelingen ter bestrijding van vossen

In de afgelopen vijf jaar zijn geen aanvragen ingediend voor het wegvangen en/of doden van vossen op sportvelden en industrieterreinen. Als gevolg hiervan hebben zich geen geregistreerde situaties voorgedaan.

Ontheffingen zijn beschreven in H 7.8.3.

7.8.5

EVALUATIE AFGELOPEN BEHEERPERIODE

Het is onbekend welk deel van de vossenpopulatie wordt geschoten. De populatie is de laatste jaren licht dalend, maar nog altijd op een niveau dat de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar is.

Predatie bij weidevogels is een probleem en vossen spelen daarin een grote rol. Niet alleen worden nesten en pullen gepredeerd, maar soms ook wordt de ouder vogel op het nest gepakt, wat een nog grotere impact op de populatie heeft. Het huidige beheer voldoet in de weidevogelgebieden en dient te worden voortgezet. Dit is essentieel om in Noord-Brabant levensvatbare weidevogelpopulaties te behouden. Ook de mogelijkheid rond luchthavens om in te kunnen grijpen ten behoeve van de vliegveiligheid dient gecontinueerd te worden. De mogelijkheid om 's nachts met kunstlicht te werken is een effectieve methode om vossen te reguleren.

7.8.6

BEHEER 2017-2023

Wettelijke status en provinciaal beleid

Status per 1 januari 2017: Landelijk vrijgesteld van de verboden om dieren te doden, te vangen en hun verblijfplaatsen te verstoren. Deze vrijstelling geldt voor overlast en schade aan gewassen, vee, bossen, flora, fauna en terreinen zoals sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen.

Schade veroorzaakt door vossen komt niet in aanmerking voor een tegemoetkoming in de schade.

Doelstelling

Onder de wettelijk opgelegde randvoorwaarde “duurzame staat van instandhouding” van de Nederlandse populatie, tevens toegepast op de provinciale populatie als onderdeel hiervan, stelt dit FBP als doel beperkende maatregelen te nemen in de volgende gevallen:

- Nulstand bij kwetsbare objecten, zoals infrastructurele dijklichamen.
- Geen schade aan pluimvee en vee, zoals pasgeboren lammeren.
- Zo laag mogelijke stand bij provinciaal erkende weidevogelgebieden en vogelrichtlijngebieden met een instandhoudingsdoelstelling voor bodembroeders.

Beheermaatregelen

Om predatie van bodembroedende vogels en legsels op langere termijn te voorkomen wordt het Protocol predatiebeheer bij weidevogels (Oosterveld, 2014) toegepast. Op enkele plaatsen elders in Nederland wordt geëxperimenteerd met rasters ronds weidevogelgebieden (zie H3.4). Om schade aan pluimvee op te voorkomen worden rasters en “vosbestendige hokken aangelegd conform de adviezen van Mulder (2014).

Indien dit (op korte termijn) niet afdoende is, wordt beheer uitgevoerd door afschot en vangen in vangkooien. Ter voorkoming en beperking van belangrijke schade aan erkende belangen, zoals landbouw/veehouderij en fauna, met name weidevogels, is soms lokaal gedurende meerdere maanden beperking van de stand noodzakelijk door middel van afschot, ondersteund met kunstlicht in de nachtperiode. Voor gebruik van kunstlicht, restlichtversterking en warmtebeeldversterking in het belang schade aan flora en fauna wordt een gebied met een afstand tot max. 5 km aangehouden rondom provinciaal erkende weidevogelgebieden (gebieden waarin op basis van een provinciaal natuurbeheerplan subsidie wordt uitgekeerd gericht op de instandhouding of stimulering van de populaties weidevogels).

Uitvoering beheermaatregelen

Op grond van de landelijke vrijstelling mogen grondgebruikers tussen zonsopgang en zonsondergang vossen bestrijden met het geweer, aardhonden (van september tot en met februari) en met kastvallen, en vangkooien Vossen zijn echter vooral in de schemer en de nacht actief. De provincie kan aanvullend ontheffingen verlenen voor afschot in het uur voor zonsopgang, het uur na zonsondergang en 's nachts met kunstlicht, restlicht- en warmtebeeldversterking.

Effectiviteit beheermaatregelen

Afschot kan het beste plaatsvinden in de periode januari-juni, omdat in die periode een opengevallen territorium niet zo snel weer wordt opgevuld. Bovendien overlapt deze periode met het broedseizoen van kwetsbare grondbroeders.

Verstoren is bij de vos over het algemeen niet effectief. Visuele middelen werken niet, omdat de vos vooral in de schemer en de nacht actief is. De werking van akoestische middelen is twijfelachtig en zal in ieder geval niet van lange duur zijn als gevolg van gewenning.

In principe kunnen vossen geweerd worden met een afrastering. Een deugdelijk vossen werend raster is echter dermate kostbaar, dat het Faunafonds in een advies aangeeft dat dit niet redelijkerwijs verlangd kan worden van pluimveebedrijven met een grote vrije uitloop. Een vossen werend raster (onder stroom) wordt wel ingezet rond belangrijke weidevogelpercelen, dit is uiteraard ook kostbaar en kan niet in redelijkheid van de grondgebruikers verlangd worden.

	Vrijstelling	Ontheffing
	Ja, landelijk	Ja
Belangen/ voorwaarden	Binnen het werkgebied van de WBE door grondgebruikers/uitvoerders die handelen conform het FBP algemene soorten 2017-2023. (Dreigende) schade aan veehouderijen en fauna.	(Dreigende) schade aan veehouderijen of fauna. Veiligheid van het luchtverkeer.
Periode jaar	Gehele jaar, maar aardhonden niet van 1 maart tot en met 31 augustus	Luchtverkeer: gehele jaar Anders: nader bepaald in ontheffing
Periode dag	Zonsopkomst – zonsondergang	Nader bepaald in ontheffing
Beheermaat- regelen	Doden met geweer, kastval, vangkooi, aardhonden.	Doden met geweer met kunstlicht, restlicht- of warmtebeeld- versterking en geluidsdemper. Doden met kastval, vangkooi, aardhonden.
Tegemoet- koming schade	Geen, want landelijk vrijgesteld	Geen, want landelijk vrijgesteld

Tabel 7.8.2. Status van de vos in faunabeheer

Conclusies vos

De status als landelijke vrijgestelde soort is niet voldoende om de vos, met het oog op voorkomen van schade, effectief te beheren. De Faunabeheereenheid vraagt ontheffing voor afschot in het uur voor zonsopgang, het uur na zonsondergang en/of 's nachts met kunstlicht, restlicht- en warmtebeeldversterking en geluiddemper:

- op voorhand in het kader van veiligheid van het luchtverkeer, en in het belang van flora en fauna (tot op 5 km afstand rondom provinciaal erkende weidevogelgebieden en vogelrichtlijngebieden met een instandhoudingsdoelstelling voor kwetsbare bodembroeders)
- incidenteel voor bestrijding van schade aan bedrijven met kippen met vrije uitloop en bedrijven waar schapen buiten lammeren, mits voldoende gemotiveerd door de initiatiefnemer.